

IEA pozdravlja korake ka reformi i integraciji Zapadnog Balkana i poziva na jačanje institucija i politika kao i bolju implementaciju

Knjiga «**Energetika Zapadnog Balkana: put ka reformi i rekonstrukciji**» podvlači potrebu da javna uprava u celom regionu pojača politike kojima se ostvaruje održivi, pouzdan i efikasan energetska sektor - i podrže ekonomski i socijalni razvoj i obnovu. Ova nova publikacija objavljena danas od strane Međunarodne Agencije za Energiju (International Energy Agency - *IEA*) u saradnji sa Programom za Razvoj Ujedinjenih Nacija (United Nations Development Program - *UNDP*) razmatra energetska situaciju u zemljama Zapadnog Balkana i izazove povezane sa reformom i rekonstrukcijom.

Energetski sistemi u najvećem delu Zapadnog Balkana su nestabilni i imaju potrebu za investicijama; konflikti kod raspada bivše Jugoslavije tokom 90-tih godina ostavili su oštećenu infrastrukturu, slabe institucije i uzajamno nepoverenje. Ugovor o Energetskoj Zajednici iz 2005. godine – okvir koji je prihvatio ceo region – ima za cilj uspostavljanje integrisanog tržišta za električnu energiju i prirodni gas, koje je uporedivo sa unutrašnjim energetska tržištem Evropske zajednice.

«Opšte opredeljenje za reformu i integraciju je bez ikakve sumnje odgovarajući izbor za Zapadni Balkan», komentariše izvršni direktor IEA Nobuo Tanaka. «Nastavljajući napredak koji je do sada ostvaren, sada je zadatak da se osigura da institucije, strategije i politička podrška budu uspostavljeni tako da omoguće dostizanje ovih ciljeva u celom regionu. Ovaj pregled podvlači potrebu za jačanjem javne uprave u energetska sektoru i tržišnih institucija, i ocrtava nacionalne i regionalne politike čija implementacija može koristiti stanovništvu, privredi i životnoj sredini Zapadnog Balkana.»

Knjiga «**Energetika Zapadnog Balkana: put ka reformi i rekonstrukciji**» je kompletan pregled energetska politika u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu. Uporedo sa strateškim pregledom pojedinih tržišta na različitim stepenima razvoja, knjiga uključuje analizu tema regionalnog značaja kao što su energetska saradnja i trgovina, veze između energetske i siromaštva i uloga ovog regiona u Panevropskom transportu nafte i gasa.

Mada se okolnosti znatno razlikuju među pojedinim tržištima, studija identifikuje ključne izazove koji su u određenoj meri zajednički za ceo region:

- **Izgradnja institucionalnog kapaciteta i bolja formulacija strategija i politika:** efektivna javna uprava u energetici i energetske politike, podržane adekvatnim resursima i statističkim podacima nisu u potpunosti uspostavljene u nekim delovima regiona a odvajanje državnih funkcija kreiranja politike, regulacije i upravljanja preduzećima u državnom vlasništvu, nije kompletno. Čak i tamo gde su institucije i politike na raspolaganju, kao u Hrvatskoj, primena ostaje otvoreno pitanje.
- **Implementacija reforme energetska tržišta i regulacije:** energetska reforma i restrukturiranje započeli su na Zapadnom Balkanu kasnije nego u drugim delovima Centralne i Istočne Evrope. Robusni, konkurentni, tržišno orijentisani okviri sa sposobnim i nezavisnim regulatorima su od izuzetne važnosti za privlačenje novih investicija.
- **Pojačanje energetske sigurnosti:** mnoga tržišta zavise od jednog dominantnog izvora snabdevanja električnom energijom (lignit u Srbiji i Kosovu, hidroenergija u Albaniji) i od uvoza nafte i gasa. Reforma i integracija mogu smanjiti ove slabosti putem diversifikacije energetska

miksa u okviru regiona, kao i diversifikacije spoljnih izvora, poboljšanja energetske efikasnosti i razvoja obnovljivih izvora energije.

- **Poboljšanje energetske efikasnosti:** neefikasnost duž lanca proizvodnje i korišćenja energije doprinosi relativno visokom energetsom intenzitetu Zapadnog Balkana, skoro 2,5% višem od proseka zemalja OECD u Evropi. Robusne politike i programi za energetske efikasnost – podržani adekvatno finansiranom ustanovama za energetske efikasnost – treba da budu sastavni deo sastavni deo strategija ekonomskog razvoja sa javnom upravom koja preuzima vodeću ulogu u promociji energetske efikasne proizvoda i tehnologija.
- **Dati prioritet politikama za zaštitu životne sredine i smanjenje klimatskih promena:** lignit u proizvodnji struje i neodrživa upotreba drveta za gorivo dovode do značajnih uticaja na životnu sredinu. Nacionalni ekološki akcioni planovi, efikasnija upotreba energije i čistiji energetske miks – uključujući gas za proizvodnju struje, nove tehnologije za lignitne termoelektrane, razvoj obnovljivih izvora energije i korišćenje fleksibilnih mehanizama Kjoto protokola – mogu smanjiti intenzitet emisija ugljen-dioksida i drugih zagađivača u ovom regionu.
- **Uхватiti se u koštac sa energetske siromaštvom:** pretpostavlja se da je jedan od šest ljudi u ovom regionu izložen energetske siromaštvu sa nedovoljnim energetske uslugama, nemoćan da obezbedi zdrav život za sebe i svoju porodicu. Programi da se smanji energetske siromaštvo, na primer kroz bolju izolaciju zgrada, treba da budu integrisani u energetske politiku. Dok cene energije treba da odražavaju troškove, ciljane podrška ili subvencije mogu zaštititi osetljive segmente stanovništva.
- **Omogućiti transevropske transport nafte i gasa:** Zapadni Balkan može igrati značajnu ulogu u transevropske mrežama nafte i gasa, uključujući nove puteve snabdevanja iz Kaspijskog basena i Srednjeg Istoka. U slučaju prirodnog gasa pristup novim izvorima snabdevanja – korišćenjem cevovoda ili utečnog prirodnog gasa (LNG) – i razvoj distributivnih gasovoda će biti kritično značajni za rast konkurentnog regionalnog tržišta.

« Postoje neki ohrabrujući znaci koji upućuju na energetske reforme i rekonstrukciju u ovom regionu», zaključuje gospodin Tanaka, «ali isto tako potrebno je mnogo rada da se ostvare efikasni, modernizovani energetske sistemi koji mogu da podrže ekonomski razvoj, smanje energetske siromaštvo i uticaj upotrebe energije na životnu sredinu».

Novinari mogu pribaviti pregledne kopije knjige «**Energetika Zapadnog Balkana: put ka reformi i rekonstrukciji**» posredstvom IEA Koancelarije za komunikacije i informacije u Parizu. E-mail: IEAPressOffice@iea.org

«**Energetika Zapadnog Balkana: put ka reformi i rekonstrukciji**» se može naručiti preko: IEA Books, International Energy Agency, 9, rue de la Fédération 75739 Paris Cedex 15. Fax: + 33 (0) 1 40 57 65 59; e-mail: books@iea.org, www.iea.org/books

Energy in the Western Balkans - The Path to Reform and Reconstruction

pp. 416

(61 2008 051P1) ISBN 978-92-64-04218-6

Price: € 100

Press contact: Sylvie Stephan, Telephone +33 (0) 1 40 57 65 50; e-mail: IEAPressOffice@iea.org